

Editörler

Prof.Dr. Mimar Türkkahraman & Yrd.Doç.Dr.Esra Köten

SİYASET SOSYOLOJİSİ

Yazarlar

Prof.Dr.Önder Kutlu
Doç.Dr. Betül Karagöz
Doç.Dr. Fazıl Yozgat
Doç.Dr. Mustafa Talas
Yrd.Doç.Dr. Bülent Kara
Yrd.Doç.Dr. Celalettin Yanık
Yrd.Doç.Dr. Engin Önen
Yrd.Doç.Dr. Hayrettin Özler
Yrd.Doç.Dr. Mine Gözübüyük Tamer
Yrd.Doç.Dr. Nihat Yılmaz
Yrd.Doç.Dr. Şahin Doğan
S. Müge Özdemiray

Editörler
Prof. Dr. Mimar Türkkahraman & Yrd. Doç. Dr. Esra Köten
Siyaset Sosyolojisi

ISBN: 978-605-5044-14-5

Kitapta yer alan bölümlerin sorumluluğu yazarlarına aittir

1.Baskı 2013

Bu kitabın basım,yayın ve satış hakları Lisans Yayıncılığa aittir.Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik,elektronik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz basılamaz ve dağıtılamaz.

Elma Basım

Lisans Yayıncılık
Tahtakale Mah.Vişne Sokak No:31/B
Avcılar-İSTANBUL
e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr
www.lisansyayincilik.com.tr

ÖNSÖZ

Siyaset Sosyolojisinin son yıllarda önemi giderek artmaktadır. Sosyoloji ile siyaset bilimi arasında ilişki kuran bu bilim alanı toplum ve siyaset arasındaki çeşitli etkileşimleri incelemektedir. Siyaset sosyolojisinin temel konusu ise siyasi eylemlerin ve siyasal süreçlerin sosyal koşullarının araştırılmasıdır. Siyaset ile toplum arasında çok yönlü ve bir o kadar da karmaşık bir ilişki söz konusudur. Ancak aralarındaki bu ilişki ne kadar karmaşık olursa olsun araştırılması gerekli bir alandır. İşte bu anlamda siyaset sosyolojisi alanında yapılan bu eser siyaset ile toplum arasındaki karmaşık ilişkiyi gidermede önemli katkılar sağlayan etkili bir çalışmadır.

Bu çalışma üniversitelerde siyaset sosyolojisi derslerinde okutulmak üzere tasarlanmış olmakla birlikte siyaset bilimi, sosyoloji, siyaset psikolojisi vb. gibi disiplinler ile ortak çalışma alanlarının bulunmasında dolayı bu derslere de katkı sağlayabilen bir ders kitabı hüviyetindedir. Bu bağlamda kitabın ilk bölümünde siyaset sosyolojisinin ne olduğu ve tarihsel gelişimine ilişkin bilgiler verilmiştir. Daha sonra siyaset ve iktidar, devlet, siyasal ideolojiler, siyasal sistemler, siyaset ve toplum ilişkisi, siyasi kültür, siyasal sosyalleşme ve siyasal katılma, siyasal partiler ve seçim sistemleri, siyaset ve küreselleşme ve son olarak da Türkiye’de siyaset ve toplum ilişkileri gibi siyaset sosyolojisinin temel çalışma alanlarına değinilmektedir. Toplam onbir bölümden oluşan bu siyaset sosyolojisi kitabının değerli öğrencilere ve bu alanda çalışmalar yapan araştırmacılara sunmaktan kıvanç duymaktayız.

Kitap, Lisans Yayıncılığın farklı üniversitelerdeki öğretim üyeleri arasında işbirliği tesis etmesi ile hazırlanmıştır. Bu anlamda öncelikle kitabın basımı için bunca çaba gösteren Lisans Yayıncılık çalışanlarına en içten teşekkürlerimizi sunarız.

İstanbul, 2013

Prof. Dr. Mimar Türkkahraman
Yrd. Doç. Dr. Esra Köten

İÇİNDEKİLER

Önsöz	III
Bölüm 1	
SİYASET SOSYOLOJİSİNE GİRİŞ	11
1.1. Kavramsal Çerçeve	12
1.1.1. Sosyoloji	12
1.1.2. Kavram Olarak Siyaset	12
1.1.3. Siyaset Sosyolojisi	15
1.2. Tarihçe	18
1.3. Önemli Kavramlar	20
1.3.1. Devlet	20
1.3.2. Millet-Ulus-Etnisite	20
1.3.3. Kültür	23
1.3.4. İktidar	24
1.3.5. Meşruiyet	25
1.3.6. İdeoloji	27
1.3.7. Demokrasi	27
1.3.8. Siyasal Yapı-Sosyal Yapı	30
1.3.9. Retorik	31
1.3.10. Diğer kavramlar	32
1.4. Araştırma Metotları	33
Yararlanılan Kaynaklar	37
Bölüm 2	
SİYASET VE İKTİDAR	39
2.1. İktidar ve Otorite	40
2.1.1. İktidar	40
2.1.2. Siyasi İktidar	41
2.1.3. Egemenlik ve Otorite	42
2.1.4. Michel Foucault ve İktidar	43
2.2. Siyasi İktidarın Meşruiyeti	44
2.2.1. Yasallık ve Meşruluk	45
2.2.2. Meşruluk Teorileri	45
2.2.3. Max Weber'in Meşru İktidar Tipleri	46
2.3. Tabakalaşma ve Siyaset	50

2.3.1. Weber, Sınıf, Statü ve Parti	51
2.4. Elitler ve Aydınlar	53
2.4.1. Klasik ve Modern Elit Teorileri	53
Yararlanılan Kaynaklar	56

Bölüm 3

DEVLET

3.1 Mitolojik ve Modern Öncesi Dönemde Devlet	57
3.1.1 Öncü Sümer Uygarlığı'nda Devlet	58
3.1.2 Antik Uygarlıkta Devlet	60
3.1.3 Ortaçağ'da Devlet	64
3.2. Modern Devlet	70
3.2.1. Modern Devletin Kuruluşu	70
3.2.2. Modern Devletin Niteliği	72
3.2.3. Modern Devletin Kuramsal Temelleri	73
3.2.3.1. Niccolo Machiavelli (1469-1527)	74
3.2.3.2. Mutlakıyetçi Kuramcılar	76
3.2.3.3. Doğa Durumu Kuramcıları: Toplum Sözleşmecileri	79
3.2.3.4. Emmanuel Sièyes (1748-1836)	83
3.3. Modern Devlet Türleri	85
3.3.1. Ulus-Devlet Kavramı	85
3.3.2. Hukuk Devleti Kavramı	86
3.3.3. Totaliter Devlet Kavramı	92
Yararlanılan Kaynaklar	96

Bölüm 4

SİYASAL İDEOLOJİLER

4.1. Bir Kavram Olarak İdeoloji	101
4.2. Bir Siyasal İdeoloji Olarak Klasik Marksizm	102
4.2.1. Antonio Gramsci (1891-1937)	106
4.2.2. Louis Althusser (1918-1990)	110
4.2.3. Nicos Poulantzas'tan Karl Mannheim'a Siyasal İdeolojiler	112
4.3. Sağ ya da Reformist İdeolojiler	114
4.3.1. Liberalizm	116
4.3.2. Muhafazakârlık (Conservatism)	117
4.4. Sosyalizm	121
4.5. Anarşizm	123
4.6. Milliyetçilik ve Milliyetçiliğin Faşizmle Anılma Yanlılığı	126
4.7. Faşizm	127
4.8. Fanatizm ve Terör	133
4.8.1. Şiddet	135
4.8.2. Terör	136
Yararlanılan Kaynakları	137

Bölüm 5	
SİYASİ SİSTEMLER	149
5.1. Sistem ve Siyasi Sistem Kavramları	150
5.2. Sistem Analizi Yaklaşımı	152
5.3. Kavram Olarak Demokrasi	155
5.4. Antik Yunan'dan Günümüze Demokrasinin Gelişimi	159
5.5. Demokrasinin Unsurları	161
5.6. Demokrasi, Cumhuriyet, Yurttaşlık	166
5.7. Totaliter ve Otoriter Sistemler ve Özellikleri	168
Yararlanılan Kaynaklar	172
Bölüm 6	
SİYASET VE TOPLUM	175
6.1.Sivil Toplum	176
6.1.1.Sivil Toplum Kavramı	176
6.1.2.Sivil Toplumun Tarihi Gelişimi	178
6.1.3.Sivil Toplum Teorileri	179
6.2.Siyaset ve Kamuoyu	187
6.2.1.Kamuoyu Kavramı ve Gelişimi	187
6.2.2.Kamuoyunu Etkileyen Faktörler	189
6.2.3.Demokratik ve Totaliter Sistemlerde Kamuoyu	191
6.3.Baskı Grupları	194
6.3.1. Baskı Grupları ve Çıkar Grubu Kavramı	194
6.3.2.Baskı Gruplarının Türleri	195
6.3.3.Baskı Gruplarının İşlev ve Yöntemleri	196
Yararlanılan Kaynaklar	201
Bölüm 7	
SİYASAL KÜLTÜR	203
7.1.Kültür ve Siyasal Kültür	205
7.1.1.Siyasal Kültür Alanında Öne Çıkan Araştırmalar	209
7.2.Vatandaşlık Kültürü	210
7.2.1.Vatandaşlık Kültürü ve Kültürel Gelişme	213
7.2.2.Vatandaşlık Kültürü ve Sosyal Sermaye	214
7.3.Grid-Grup Teorisi	216
7.4.Kültürün Siyasal İşlevleri	221
Yararlanılan Kaynaklar	224
Bölüm 8	
SİYASİ SOSYALLEŞME VE SİYASİ KATILMA	227
8.1.Siyasi Sosyalleşme	228
8.1.1. Siyasal Sosyalleşme Kavramı	229

8.1.2.Siyasal Sosyalleşmeye İlişkin Farklı Yaklaşımlar	231
8.1.3.Siyasi Sosyalleşme Araçları	235
8.1.3.1 Çocukluk Dönemi ve Ailenin Rolü	236
8.1.3.2. Okul ve Akran Grupları	238
8.1.3.3.Kitle İletişim Araçları	241
8.2.Siyasi Katılma	242
8.2.1. Siyasal Katılma Kavramı	243
8.2.2. Siyasal Katılmanın Boyutları	244
8.2.3. Depolitizasyon ve Siyasal İlgisizleşme	248
Yararlanılan Kaynaklar	252

Bölüm 9

SİYASİ PARTİLER VE SEÇİM SİSTEMLERİ

9.1.Siyasal Partiler ve Parti Sistemleri	255
9.1.1. Siyasal Parti Kavramı ve Kökeni	256
9.1.2. Siyasal Partilerin Fonksiyonları	259
9.1.3. Siyasal Partilerin Unsurları	260
9.1.3.1. Beşeri Unsur	260
9.1.3.2. Örgüt	266
9.1.4. Siyasal Parti Türleri	261
9.1.5. Siyasal Parti Sistemleri	266
9.2.Seçimler ve Seçim Sistemleri	270
9.2.1. Seçim Kavramı	270
9.2.2. Farklı Siyasal Sistemlerde Seçimlerin İşlevleri	271
9.2.3. Seçim Sistemleri	273
Yararlanılan Kaynaklar	276

Bölüm 10

SİYASET VE KÜRESELLEŞME

10.1.Postmodernite ve Siyaset	277
10.1.1.Modernlik ve Postmodernite Kavramları ve İlişkisi	279
10.1.2.Postmodern Siyaset Teorileri	281
10.2.Küreselleşme	285
10.2.1.Küreselleşmenin Ulus Devletlere Etkileri	286
10.2.2.Dünya Siyasetinin Güç Merkezleri	288
10.2.3.Ulus Ötesi Güçler: AB, IMF, Birleşmiş Milletler	290
10.2.4.Çin, Hindistan, Rusya ve Türkiye gibi Dünya Siyasetinin Yeni Aktörleri	292
Yararlanılan Kaynaklar	294

Bölüm 11	
TÜRKİYE’DE SİYASET VE TOPLUM İLİŞKİLERİ	297
11.1.Türk Devlet Geleneği	298
11.1.1.Eski Türk Devletlerinde ‘Devlet Geleneği’	300
11.1.2.Osmanlı İmparatorluğunda Devlet Geleneği	303
11.1.3.Cumhuriyet Dönemi Devlet Anlayışı	309
11.2.Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi Siyaset ve Devlette Değişim	312
11.3.Türkiye’de Seçim ve Seçim Sistemleri	323
11.4.Türkiye’de Asker-Siyaset İlişkisi ve Askeri Darbeler	333
11.5.Türkiye’de Siyasetin Yapısal ve İdeolojik Dönüşümü	340
Yararlanılan Kaynaklar	347
EKLER	353
Ek 1. Osmanlı Dönemi Siyasi Partiler	353
Ek 2. 1923 -1998 Siyasi Partiler	356

